Hebben al die Nationaal Coördinatoren niet veel teveel macht?

Posted on 8 augustus 2026 by Calvin Schukkink

Heeft Nederland een probleem? Dan komt er een Nationaal Coördinator. Terrorisme, aardbevingsschade, discriminatie, antisemitisme, geweld tegen vrouwen: voor bijna elke kwestie die het nieuws haalt, heeft Den Haag inmiddels een eigen waakhond. Op papier zijn het onschuldige figuren: ze coördineren, signaleren, adviseren. In de praktijk is van die bescheidenheid weinig te merken. Coördinatoren verdwijnen niet meer na hun tijdelijke instelling, ze framen het publieke debat en hebben een nogal linkse signatuur.

Zes Nationaal Coördinatoren

Op het moment telt Nederland vijf actieve Nationaal Coördinatoren: de NCTV (terrorisme, sinds 2004), de NCG (Groningen, 2015), de NCDR (discriminatie en racisme, 2021), de NCAB (antisemitisme, 2021) en de NCIF (internationale functies, 2016, welke in dit artikel buiten beschouwing wordt gelaten). Vanaf deze zomer is

daar de Nationaal Coördinator Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk geweld bijgekomen.

Deze Nationale Coördinatoren zijn allemaal ontstaan na een maatschappelijke schok of mediagolf, en niet als resultaat van een langjarige beleidsanalyse. De NCTV kwam er na de aanslagen in Madrid en Londen, toen de beoordeling van terreurdreiging over (te) veel diensten versnipperd was. De NCG volgde op de Groningse aardbevingscrisis en kritiek op langzame schadeafhandeling. De NCDR ontstond in 2021, in het kielzog van de Toeslagenaffaire en het Black Lives Matter-debat naar aanleiding van de dood van George Floyd. De NCAB kwam er in 2021 nadat de Europese Commissie alle lidstaten had opgeroepen om een coördinator aan te stellen tegen antisemitisme. En de Coördinator Geweld tegen Vrouwen is dit jaar aangesteld na aanhoudende ophef over 'femicide' (= het opzettelijk doden van een vrouw omdat zij een vrouw is), dat met name op gang kwam na de brute moord op de 17-jarige Lisa door een asielzoeker.

Waakhonden met duidelijke signatuur

Hoewel de instellingsbesluiten van deze waakhonden niet ideologisch gekleurd zijn, is de ideologische vooringenomenheid van de coördinatoren moeilijk te ontkennen. Het meest evidente voorbeeld is wel de NCDR, die momenteel wordt bekleed door oud-PvdA'er Rabin Baldewsingh. De racisme-waakhond is van mening dat er in Nederland een 'oorlog tegen moslims' wordt gevoerd, dat het Haagse Stadhuis 'te wit' is en hij pleit voor voorkeursbeleid voor migranten bij open vacatures van de overheid.

Aan de lopende band komt de NCDR op tegen moslimhaat, 'doorwerking van het koloniaal- en slavernijverleden' of haat tegen de lhbt-gemeenschap. Over discriminatie van Nederlanders bij sociale huurwoningen, functies bij de overheid en universiteiten door middel van verkapte quota of 'streefcijfers', bij concerten ('alle witte mannen naar achteren') of over toenemende christenhaat zwijgt de NCDR in alle talen.

Bijzondere aandacht voor 'extreemrechts'

Hoewel minder uitgesproken dan de NCDR zijn ook de terreurbestrijders van de NCTV niet zonder smet. Zo heeft de terrorismewaakhond bijzondere aandacht voor

alles wat 'extreemrechts' is. Dat is de beleidsterm 'remigratie' bijvoorbeeld al. Die term wordt in het *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland* gedefinieerd als 'een verhullend woord waarmee zij (rechts-extremisten, red.) doelen op het uiteindelijk deporteren van miljoenen mensen op basis van hun "ras", geloof, geaardheid of onwelgevallige standpunten'. Ook de term 'omvolking' – nota bene genoemd en besproken in een VN-rapport uit 2000 – is een 'rechts-extremistische complottheorie'.

Dierenrechtenextremisme versus rechts-terrorisme

Jarenlang (2021-2026) maakte Nikki Sterkenburg bij de NCTV de dienst uit als hoofd Analyse Nationale Veiligheid. Sterkenburg, nu hoogleraar onderzoeksjournalistiek aan de Vrije Universiteit, is lid van VOLT en is gepromoveerd op extreemrechtse netwerken. In haar proefschrift noemt Sterkenburg mensen extreemrechts 'wanneer zij een uitgesproken ideologie hebben die wordt gekenmerkt door nationalisme, racisme, xenofobie, een antidemocratische houding en/of de roep om een sterke staat'.

Opvallend zijn ook de categorieën die de NCTV in haar *Dreigingsbeeld-rapporten* gebruikt voor zowel links- als rechts-extremisme. Dreigingen vanuit rechtse hoek vallen onder de categorie 'Rechts-terrorisme en -extremisme', terwijl dat vanuit linkse hoek onder 'Links-extremisme en dierenrechtenextremisme' valt.

Geweld tegen vrouwen 'mannenprobleem'

Of de Nationaal Coördinator Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk Geweld zich politiek neutraler opstelt dan de eerdergenoemde waakhonden, is afwachten. Die rol zal vanaf september dit jaar worden vervuld door Judith Kuypers. Tot op heden is zij voorzitter van het Landelijk Netwerk Veilig Thuis.

In 2025 was Kuypers aanwezig bij een manifest van de feministische actiegroep Dolle Mina's om te spreken over geweld tegen vrouwen. Daar stelde ze dat geweld tegen vrouwen een 'gendersensitieve aanpak' vereist: een aanpak die zich richt op machtsongelijkheid tussen mannen en vrouwen.

Op haar LinkedIn-pagina deelt en prijst ze vaak berichten van 'Top Voice feminisme

en inclusiviteit' Lisa Loeb. In een door Kuypers gedeelde post stelt Loeb dat femicide het gevolg is van een 'mannenprobleem', en niets te maken heeft met bijvoorbeeld massamigratie en islamisering.

Tijdelijk op papier, permanent in praktijk

Elke coördinator – op de NCTV na – wordt ingesteld met een einddatum of een belofte van heroverweging. Maar geen enkele is ooit weer verdwenen. Bij de NCDR was het uitgangspunt dat ze drie jaar zou bestaan, met een oorspronkelijk voornemen tot wettelijke verankering. Dat is uiteindelijk niet gebeurd, maar wel is de functie in 2025 verlengd tot 1 januari 2030 zonder wettelijke basis. De NCAB is in 2021 aangesteld voor slechts 14 maanden. Na een aangenomen Kamermotie van Ceder (CU) en Ellian (VVD) werd de coördinator een jaartje langer behouden, en tijdens de begrotingsbehandeling eind 2021 is besloten de financiering en daarmee de positie van de NCAB structureel te maken.

Geleidelijke taakuitbreiding coördinatoren

De NCG werd in 2015 ingesteld om het Groningse aardbevingsgebied te onderzoeken. Ook deze coördinator is (semi-)permanent geworden, sinds de coördinator in 2020 is verankerd in de Tijdelijke wet Groningen, die ondanks de naam 'tijdelijk' niet is komen te vervallen, maar juist herhaaldelijk is uitgebreid. Net als de NCTV, die zich sinds de instelling in 2004 langs meerdere assen heeft uitgebreid. Met de jaren is de NCTV verantwoordelijk geworden voor alle nationale veiligheidsrisico's in plaats van alleen terrorisme. Later kwamen daar ook de nationale crisisbeheersing en cybersecurity bij.

Beperkt mandaat, enorme invloed

Op de vraag of deze coördinatoren geen gevaar vormen, wordt steeds hetzelfde argument ingebracht: ze hebben geen doorzettingsmacht, ze adviseren alleen maar. De praktijk laat een heel ander beeld zien. Bij de NCTV bleek het 'adviserende' mandaat in werkelijkheid ruimte te bieden aan illegale praktijken, zoals het jarenlang bespioneren van burgers, activisten en religieuze figuren met nepaccounts, en het op grote schaal verzamelen van privacygevoelige informatie.

Ook in de coronatijd was het de NCTV die in alle crisisoverleggen zat en zelfs een grote rol speelde bij de totstandkoming van de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19

(Twm). Bovendien heeft de NCTV een onmiskenbare rol in het sturen van het publieke debat door labels te creëren als ‘gevaar voor de democratie’ en ‘bedreiging voor de rechtsstaat’, en met het extreemrechts verklaren van termen als remigratie. Om over de door de NCTV gefinancierde NCTV-leerstoelen aan universiteiten nog maar te zwijgen.

De NCDR, Rabin Baldewsingh, heeft ongehinderde toegang tot ministers en departementen en mag Kamerleden ongevraagd adviseren. Baldewsingh zat als ‘deskundige’ in maart 2025 in de Eerste Kamer om senatoren bij te praten over de stand van de rechtsstaat, en is nu van plan een speciale programmaleider aan te stellen voor de aanpak van moslimdiscriminatie. De politiek wilde die eerder zelf niet aanstellen, ‘dus nu doe ík dat,’ liet Baldewsingh afgelopen maart weten aan de NOS. Een speciale programmaleider aanstellen tegen islamofobie is geen kattenpis. En dat door iemand die zelf op papier slechts kan signaleren, coördineren en adviseren.

Nationaal-coördinatorzucht ondermijnt bestuurscultuur

Bij elke nieuwe nationale verontwaardiging komt politiek Nederland met dezelfde reflex. Geen concrete actie of herziening van bestaande bevoegdheden, maar een Nationaal Coördinator. Een figuur die op papier weinig meer mag dan signaleren en adviseren, zonder ooit een harde horizonbepaling mee te krijgen. Een figuur die ook in de praktijk een overwegend linkse signatuur draagt en een informele invloed uitoefent die de eigen taakomschrijving overstijgt: eigen programmaleiders opstellen, wetgeving schrijven en het publieke debat framen. In plaats van de bestuurscultuur te versterken is de continue aanstelling van nationaal coördinatoren eerder een ondermijning ervan.

Wynia’s Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video’s en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*